

## חג סוכות

### רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

ה'שולחן ערוך' פסק: "לולב שיבשו רוב עליו (או שדרתו) (טור) פסול ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו" (או"ח תרמ"ה ס"ה) פסק זה מסתמך על המשנה האומרת: "לולב הגזול והיבש פסול" (סוכה כט:) מה הסיבה לדין זה? מובא בתלמוד הירושלמי מפני שיבש הוא כמו מת, והפסוק אומר: "לֹא הַמּוֹתִים יִהְיֶה לָךְ יְהוָה" (תהלים קטו, יז) אי אפשר להלל את הקב"ה בדבר מת; אולי זה המקור של קביעת שיעור היובש הפוסל בלולב "ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו", כשם שפניו של מת לבנים, אולם כל עוד הלולב ירוק עדיין כשר. והנה מסביר מו"ר הרב נבנצל שליט"א, ישנו טעם נוסף לפסול לולב יבש, והוא שאינו 'הדר'; כתוב בתורה: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֶזְרָף עֵץ עָבֹת וְעֶרְבֵי נָזֵל" (ויקרא כג, ז) וכשם שהאתרוג צריך להיות הדר, כך הלולב צריך להיות הדר. וכך מסביר רש"י בגמרא "היבש פסול". דבעינן מצוה מהודרת דכתיב (שמות טו) ואנדהו" (סוכה כט:)

התורה אומרת בשירת הים: "יְהוָה אֱלֹהֵינוּ". חז"ל דרשו: "התנאה לפניו במצוות" (שבת קלג:) כשאני אבוא לקיים מצווה אני אקפיד לעשותה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה, וכו'. בהמשך הגמרא (שם) אבא שאול אומר הסבר נוסף למילת אנדהו "הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה חנון ורחום" דהיינו אנוהו מלשון אני והוא, כלומר "אעשה עצמי כמותו להידבק בדרכיו" (רש"י שם)

במבט ראשון נראה שאבא שאול חולק על תנא קמא, אולם אם נתבונן היטב נגלה שבעצם אין כאן מחלוקת אלא שניהם מסבירים על פי אותו עיקרון; שני התנאים מפרשים את המילה 'אנוהו' מלשון נתינת נוי לקב"ה, אלא שתנא קמא סובר שנתנת נוי זו נעשית על ידי "שאתנאה לפניו במצוות" ואילו אבא שאול מוסיף שהיא נעשית גם ע"י "שאתנאה לפניו במידות". ה'תומר דבורה' מסביר שצריכים לדמות את הצורה ליוצרה; כשמציירים דיוקן של אדם או של נוף, מבחן המציאות ושלמות הציור הינו עד כמה הוא זהה למציאות, והיות והאדם נברא ב'צלם אלוהים' הרי שהאדם המושלם ביותר הוא זה שהכי 'דומה' ליוצרו. אומנם ברור לנו ש'אין לו גוף ואין לו דמות הגוף', אבל הקב"ה יצר אותנו בצלם המידות שלו; הוא ברא אותנו על דעת זו שהנפש שלנו תהיה נאה במידותיה. ממילא אבא שאול לא חולק על תנא קמא אלא רק מוסיף שה'נוי' צריך להיות לא רק על ידי המצוות אלא גם אל ידי המידות הנאות.

והנה אומר הרב, יש חילוק בין המושג 'הדר' לבין המושג 'אנוהו'. 'הדר' הינו דבר כללי; חז"ל הם אלו שקבעו לנו מהו נכלל בגדר "הדר", למשל בהזס אמרו שאם ענביו מרובים מעליו אזי אינו הדר; יתכן שבעיני מישוהו, הענבים דווקא נחמדים למראה, אולם חז"ל קבעו שזה לא הדר, וכן לשאר המינים. לעומת זאת 'אנוהו' הינו דבר אישי, כל אחד לפי טוב טעמו מחליט מהו הנוי היפה ביותר; למשל מובא בגמרא: "אנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב" (סוכה לו:) וכן כל אחד ואחד לפי הנראה בעיניו יותר מכובד, אם חוטי תכלת או ארגמן וכד'. הספרדים נוהגים לכרוך את הלולב בחוטים צבעוניים, ואין שום הלכה הקובעת באיזה צבע צריך להיות החוט, כל אחד בוחר לפי טעמו. זהו ההבדל שבין 'אנוהו' - דבר פרטי, לבין 'הדר' - גדרים שחז"ל קבעו.

המצוה 'ואנוהו' לא מעכבת בארבעת המינים וכן בשאר המצוות; אם אדם בנה סוכה אך לא הקפיד שתהיה נאה, מידי מצוות סוכה יצא, אולם מידי 'אתנאה לפניו במצוות' לא יצא. במילים אחרות 'ואנוהו' זה לא חלק ממצוות סוכה, יש מצוות סוכה ויש מצוה נוספת לעשות אותה נאה, ולכן מי שלא עשה את סוכתו נאה קיים מצוות סוכה אך לא קיים מצוות 'ואנוהו'. אם כן השאלה היא אם היא לא שייכת למצוות סוכה, לאן שייכת מצוה זו?

אומר הרב מצוה זו כלולה במצוות אהבת ה'; כשאני אוהב מישוהו הרי שאשתדל לעשות את מה שהוא רוצה בצורה הכי יפה שימצא חן בעיני אהובי. אולם מה'מסילת ישרים' לא משמע כך, לפי דבריו מצוה זו שייכת ליראת ה', כפי שהנביא אומר: "וְכִי תִגְיִעוּ פֶסֶחַ וְזִזְלָה אֵין רַע הַקְרִיבָהוּ זֶא לְפִנֵּי הָיְרָצָה או הַיֵּשָׁא פְנִיָה" (מלאכי א, ח) כשמפחדים מהמושל מגישים מנחה יפה, כי אם מגישים לו מנחה לא יפה התוצאה יכולה להיות חמורה במיוחד. ממילא גם בנידון דידן, העובדה שמקפידים לעשות את המצוה כמה שיותר נאה היא מפני יראת אלוהים.

הגמרא אומרת שהידור במצוה הינו עד שליש במצוה, דהיינו אם למשל מחיר הלולב הסטנדרטי הוא שלושים ש"ח החיוב להדר הוא עד שליש 'מלבר' (דהיינו מבחוץ), כלומר שעד ארבעים וחמישה ש"ח חייבים להדר כדי לקיים 'הידור מצוה', אולם מעבר לזה לא חייבים; כמובן מי שרוצה להוסיף כפי שברכו ה' מותר לו להוסיף, אבל לא חייב מן הדין.

והנה הרמב"ם פסק בהלכות בית הבחירה: "ומצוה מן המובחר לחזק את הבנין ולהגביהו כפי כח הציבור שנאמר (עזרא ט-ט) ולרומם את בית אלקינו ומפארין אותו ומייפין כפי כחן אם יכולין לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו הרי זה מצוה" (פ"א ה"א)

נשאלת השאלה: הרי ההפרש בין לטוח את בית הבחירה בטיח או לטוח אותו בזהב זה הרבה יותר משליש, מדוע אם כן פוסק הרמב"ם הידור גדול יותר ממה שהגמרא אומרת?

אומר הרב מפני שאת האדם הפרטי צריך להגביל כדי שלא יוציא את כל רכושו ויעני, לכן קבעו חז"ל עד שליש מערך המצוה, אבל בניית בית הבחירה הינה מצוה השייכת לכלל ישראל, והיות ואין ציבור עני אפשר להגדיל את סכום

ההידור. אומנם היו תקופות בהיסטוריה של עם ישראל שלא היו כל כך עשירים, אבל בציבור לא הגבילו את ההוצאה בהידור המצוה.

אולם הרב מתוך תירוץ נוסף על פי מה שמתרגם אונקלוס את הפסוק: "וְהָאֱלֹהִים לֹא יִשְׁכְּנוּ בְּמִקְדָּשׁ" זאת אומרת שלשון אנוהו זה לא רק מלשון נוי אלא מלשון 'נוה', ומשמעות הדבר היא שעיקר המצוה להתנאות במצוות נאמרה על בניין בית המקדש, ולכן במקדש לא רצו להגביל בשליש כמו בשאר מצוות, אלא שיעשו כפי כוחו של הציבור.

אולי אפשר להוסיף על הדברים הנפלאים שאמר הרב שליט"א, שהרי התורה אמרה: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכְנָתִי בְּתוֹכָם" (שמות כה, ח) 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', דהיינו בתוך כל אחד מבני ישראל השכינה שורה; ממילא כשאנחנו באים להדר ב'בניית' הלב שלנו - משכן ה', הרי שאין לנו שום הגבלה של הידור ואם כן חייבים להשקיע כמה שיותר כדי שיהיה בתוכנו מקום מהודר וראוי שהקב"ה ישכון בו.

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג ר' אליהו דרמר בן ריב זצ"ל

שבת שלום וחג שמח יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מבשר בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטיילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידור בן שרה, נתן בן דוד ולאח, עוזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשון בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מרדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, שלמה ידידיה בן עליזה, אברהם בן שמחה, גיל יצחק בן כוכבה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצקן בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, עופר פילבר בן יפה, יוסף אילוז בן מרים, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנם, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גוטי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.ג.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: [jalabe2013@gmail.com](mailto:jalabe2013@gmail.com) ללא תשלום לזיכוי הרבים

**השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.**

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר